

MUUTTUUKO MAAILMA PAREMMAKSI?

TOTTA VAI TARUA MAAILMAN MUUTTUMISESTA PAREMMAKSI

Maailmankuvaamme leimaa vahvasti se, millaisia vaikutteita olemme saaneet kouluvuosina - eikä vähiten kuvien välityksellä. Mitä ajattelemme, kun kuulemme esimerkiksi sanan Afrikka? On tärkeätä, että nuorille ei syötetä ainoastaan kuvauksia kurjuudesta vaan heidän on myös saatava tutustua siihen myönteiseen kehitykseen, jota maailmassa tosiasiaassa tapahtuu. Jos sitä ei tunne, on vaikeata uskoa tulevaisuuteen.

Tavoite: Selvittää niitä hyviä muutoksia, joita maailmassa tapahtuu. Ottaa esille köyhiin maihin liittyviä vääriä käsityksiä. Keskustella maailmankuvastamme.

Tee näin: Aseta huoneen vastakkaisille seinille iso paperi. Kirjoita Totta toiselle paperille ja Tarua toiselle.

Oppilaat seisovat keskellä huonetta, ja sinä luet väitteen, jota jokainen oppilas saa miettiä itsekseen hiljaa. Sen jälkeen oppilas asettuu sen paperilapun viereen, jota oppilas pitää oikeana vastauksena eli ilmaisee, pitääkö hän väitettäsi totena vai taruna.

Pyydä jotakuta oppilasta Totta-ryhmästä ja Tarua-ryhmästä kertomaan, miten he ajattelevat asian olevan. Kerro sitten oikea vastaus.

EHDOTUKSIA VÄITTEIKSI:

- Eliniänodote on maailmassa keskimäärin 70 vuotta.
Totta. Se on noussut 20 prosenttia 1960-luvulta.
- Vuonna 1990 maailman väestöstä 38 % eli äärimmäisessä köyhyydessä. Nykyisin luku on 50 %.
Tarua. Nykyisin äärimmäisessä köyhyydessä elää kymmenen prosenttia maailman väestöstä. Raja on 1,90 dollaria päivässä.

- Singaporessa on pienempi lapsikuolleisuus kuin Ruotsissa.

Totta. Singaporen lapsikuolleisuus on 0,27 % ja Ruotsin 0,3 %.

- Maailman sotilasmenot ovat 1 800 miljardia dollaria.

Totta. Se on 13 kertaa niin paljon kuin mitä käytetään kehitysapuun.

UNDP – YK:N MAAILMANLAAJUINEN KEHITYSOHJELMA

Lisäaineistoa maailman kehityksestä löydät www.fi.undp.org -sivulta. Siellä voit myös lukea Muuttuuko maailma paremmaksi -kirjaa, jossa kehityskysymyksiä käsitellään helpolla tavalla.

VINKKI!

Olet kai huomannut Hans Roslingin havainnolliset ja jopa viihdyttävät luennot? Löydät ne mm. www.ted.com -sivulta. Voit käyttää luentoja luokkahuoneessa.

MITKÄ UUTISET UPPOAVAT MEIHIN?

MITÄ OPIMME UUTISISTA?

Päivittäin seuraamme uutisia monta kertaa arvioimatta kriittisesti, mitä kuulemme ja luemme. Vielä harvemmin havaahdumme ja kysymme, kuinka uutiset vaikuttavat maailmankuvaamme. Tässä harjoituksessa oppilaille osoitetaan, miten tiedotusvälineissä esitetään eri tavoin teollisuusmaat ja maat, joissa köyhyys on levinnyt laajalle.

Tavoite:

Harjoittaa oppilaiden kriittistä ajattelua ja analysointitaitoja sekä suoda mahdollisuus keskustella siitä, kuinka joukkotiedotusvälineet kuvaavat maailman eri osia.

Tee näin:

Tuo luokkaan päivä- ja viikkolehtiä, värikyniä, A4-papereita ja suuria paperiarkkeja – yksi jokaista alla lueteltua maailmankolkkaa kohti.

Vaihe 1: Jaa oppilaat kolmen tai neljän hengen pienryhmiin. Jokainen ryhmä saa yhden alueen seuraavista:

- Afrikka
- Latinalainen Amerikka
- Lähi-itä
- Pohjois-Amerikka
- Venäjä
- Kaakkois-Aasia ja Australia
- Etelä-Aasia
- Länsi-Eurooppa
- Itä-Eurooppa

Anna ryhmien etsiä lehdistä uutisia, jotka käsittelevät ryhmälle osoitettua aluetta.

Vaihe 2: Oppilaat leikkaavat löytämiään artikkeleita ja liimaavat ne suurille paperiarkeille. He kirjoittavat myös yhteenvedon jokaisesta artikkelista.

Vaihe 3: Oppilaat kiinnittävät arkkinsa seinälle ja kiertävät sitten katsomassa toisten ryhmien töitä.

Vaihe 4: Koko luokka keskustelee siitä, mitkä aiheet hallitsevat uutisraportointia eri puolilta maailmaa.

EHDOTUKSIA KESKUSTELUKYSYMYKSIKSI

- Miltä alueilta valitaan eniten uutisia? Mitkä alueet saavat vähiten tilaa? Mistä ero johtuu?
- Onko eroa siinä, millaisia uutisia tulee maailman eri osista?
- Millainen kuva laajalti köyhistä maista välitetään?
- Välitetäänkö myönteis- vai kielteissävyisiä kuvia? Tuleeko joltakin alueelta enimmäkseen myönteis- tai kielteissävytteisiä kuvia? Millaisia eroja on?
- Voiko uutisraportointi antaa meille hyvän kuvan siitä, millaista on elää eri puolilla maailmaa?
- Kuinka näkemyksemme maailmasta vaikuttaa se, mitä omaksumme uutisista?
- Millaisia uutisia arvelet muiden maiden saavan Suomesta?

MISTÄ RUOKA OIKEASTAAN TULEE?

HAUSKA TAPA SITOUTUA OIKEUDENMUKAISUUTEEN

Kulutamme eri puolilta maailmaa tuotua ruokaa. Onko siinä jotakin hyvää? Pitäisikö meidän syödä vain lähiruokaa? Mistä tulee se ruoka, jota oppilaat söivät eilen?

Tavoite: Antaa oppilaille käsitys yhden tai useamman ruoan tuottamisen pääasiallisiin vaiheisiin ja tarkastella noita vaiheita kriittisesti. Lisäksi pohditaan mm. sitä, onko tuotantoketju reilu/asianmukainen.

Tee näin:

Vaihe 1: Oppilaat vastaavat kysymykseen: Mitä söit eilen? Anna heidän kirjoittaa luettelo kaikesta, mitä he söivät ja joivat.

Vaihe 2: Pyydä oppilaita vastaamaan kysymyksiin: Mistä tulevat ne ruoka-aineet, joita söit eilen? Missä raaka-aineet kasvatettiin? Missä liha tuotettiin ja kala pyydettiin? Missä raaka-aineet jalostettiin eli valmistettiin niiksi tuotteiksi, joita söit eilen? Mitkä maanosat ja maat olivat edustettuina ruokapöydälläsi?

Vaihe 3: Oppilaat keskustelevat ryhmissä siitä, onko tärkeätä tietää, mistä ruoka tulee.

Vaihe 4: Oppilaat keskustelevat samoissa ryhmissä myös siitä, olisiko parempi, että ruoka-aineet olisivat ekologisesti viljeltyjä, vaikka ne tuotaisiin Chilestä, Espanjasta tai ehkä Keniasta. Vai olisiko parempi syödä tavanomaisesti tuotettuja hedelmiä ja vihanneksia esimerkiksi Suomesta tai Ruotsista?

Vaihe 5: Ottakaa lähtökohdaksi seuraava lausunto: "On aivan sairasta tuoda valtavat määrät ruokaa Suomeen maailman kaikilta kolkilta. Mitä kaikki nämä kuljetukset merkitsevät ympäristölle? Kieltäkää kaikki ruoan kuljettaminen ja antakaa meidän Suomessa syödä ruokaa, joka on kasvatettu täällä." Pyydä oppilaita sitten kirjoittamaan mielipiteitään lausunnosta.

Kuva: Jose Manuel Gomez

REILUN KAUPAN KRITEERIT

LUOVA HARJOITUS KESTÄVÄSTÄ KEHITYKSESTÄ

Sosiaalinen, taloudellinen ja ympäristön huomioon ottava kehitysharjoitus hausalla tavalla. Oppilaat saavat esittää mielipiteensä luovasti ja puhua näkökantansa puolesta.

Tavoite: Käsitellä sosiaalista, taloudellista ja ympäristön huomioivaa kehitystä. Noihin Reilun kaupan kriteereihin perehdytään hausalla tavalla.

Tee näin:

Tee arviointiharjoitus. Esimerkiksi Neljä nurkkaa -harjoituksessa oppilaat asettuvat kukin siihen nurkkaan, jonka edustamaa arvoa he pitävät tärkeimpänä Reilun kaupan kriteereistä:

- Taloudellinen kehitys
- Sosiaalinen kehitys
- Ympäristöystävällinen kehitys
- Avoin nurkka

Pyydä samaan nurkkaan asettuneita oppilaita keskustelemaan siitä, miksi he ovat juuri siinä nurkassa. Sen jälkeen annat heille tehtäväksi muotoilla, miksi juuri heidän valitsemansa kriteeri

on tärkein. Ryhmät selvittävät ajatuksiaan yhden vaihtoehdon kautta. Sinä valitset sopivan vaihtoehdon seuraavista.

- Kirjoittaa. Ryhmä kirjoittaa perustelunsa suulle paperiarkille myöhemmin esitettäväksi.
- Maalata. Ryhmä maalaa ajatuksensa paperiarkille, ja sitä käytetään keskustelun pohjustuksena myöhemmin.
- Muotoilla patsas. Ryhmä tekee ihmistä esittävän patsaan, joka puhuu omaa kieltään. Muut oppilaat katsovat patsasta, ja se toimii keskustelun alustuksena.

Patsas- ja maalausryhmät esittävät näkemyksensä hiljaisuuden vallitessa. Sallit muiden oppilaiden keskustella siitä, mitä ryhmä on ajatellut. Kysy oppilailta, mitä he arvelevat ryhmän haluan välittää työnsä avulla. Myöhemmin ryhmä saa selostaa itse, miten he ovat ajatelleet.

Kuva: Jasper Leonard

BANAANIN PITKÄ MATKA

TEKSTIPOHJAINEN DILEMMAPELI

Dilemma-harjoitukset antavat oppilaille mahdollisuuden ottaa kantaa tiettyjen edellytysten vallitessa. Kun oppilaat sitten ottavat kantaa toisen näkökulman pohjalta, johtaa se pohdintaan ja kriittiseen ajatteluun.

Aika: Noin 45 minuuttia.

Tavoite: Lisätä ymmärrystä siitä, kuinka yksittäinen ihminen ajattelee kansainvälisen kaupan luomassa järjestelmässä. Saada mahdollisuus keskustella siitä, mitä toimia tarvitaan parempien olojen saamiseksi köyhien maiden yksittäisille tuottajille.

Valmistelut: Kopioi ja leikkaa kaikki neljä dilemmaa, jotta on riittävän monta näkökulmaa.

Tee näin:

1. Jaa oppilaat neljään tai kahdeksaan ryhmään luokan koon mukaan. Tärkeätä on, että luku on jaollinen neljällä. Siten jokaista dilemmaa kohti on yhtä monta oppilasta.
2. Kerro oppilaille, että he saavat lukea dilemman vastausvaihtoehtoineen. Dilemma koskee neljää eri henkilöä, jotka työskentelevät banaaniketjun eri vaiheissa.
3. Jokainen ryhmä saa kirjallisen dilemman.
4. Anna ryhmien lukea rauhassa läpi dilemman. Kerro, että heidän tulee valita mahdollisista toimintamaleista yksi ja sitten lyhyesti selvittää koko ryhmälle, miksi he olivat valinneet juuri sen vaihtoehdon.
5. Anna oppilaille kymmenestä viiteentoista minuuttia aikaa päättää vastauksestaan. Kierrä katsomassa ryhmien työskentelyä ja auta niitä, joilla on vaikeuksia päästä alkuun.
6. Kun kaikki ryhmät ovat päättäneet vastauksestaan, ne saavat lyhyesti selostaa muille valintaperusteensa. Pyydä ryhmää kertomaan vain siitä vaihtoehdosta, jonka se on valinnut.
7. Kerro, että oppilaat saavat nyt vaihtaa dilemmaa ja valita vastausvaihtoehdon.

8. Kun oppilaat ovat lukeneet tekstin 15 minuuttissa ja päättäneet valinnastaan, pyydä heitä taas perustelemaan valintansa.

- a. Se ryhmä, jolla oli dilemma #4 (Tomas), saa sen sijaan dilemma #1:n (Aurelio).
- b. Se ryhmä, jolla oli dilemma #1 (Aurelio), saa sen sijaan dilemma #2:n (Manuel).
- c. Se ryhmä, jolla oli dilemma #2 (Manuel), saa sen sijaan dilemma #3:n (Johanna).
- d. Se ryhmä, jolla oli dilemma #3 (Johanna), saa sen sijaan dilemma #4:n (Tomas).

9. Kun tehtävä on tehty, käydään loppukeskustelu.

LOPPUKESKUSTELU – ESIMERKKEJÄ KYSYMYKSENASETELUSTA

Mitä piditte harjoituksesta? Mikä oli hyvää? Oliko se vaikea? Oliko vaikeampaa vai helpompaa valita vaihtoehto, kun olitte jo lukeneet toisen dilemman?

Mitä arvelette, että olisi tapahtunut, jos olisitte saaneet lukea kaikki dilemmat aluksi? Ketkä valitsivat useimmiten perusteenaan oikeudenmukainen kauppa? Miksi niin? Ketkä valitsivat useimmiten perusteenaan talous? Miksi niin?

Miten arvelette ajateltavan todellisuudessa, kun on kyse oikeasta rahasta? Onko vaikeata tehdä kaikki tyytyväisiksi? Onko helpompaa tehdä päätöksiä ihmisoikeuskysymyksistä? Kuinka niin? Entä kansainvälisen oikeuden kysymyksistä? Tai kaupan sääntöjen?

Mikä on mielestänne tavallisin syy, kun kuluttaja päättää ostaa Reilun kaupan tuotteita?

BANAANIN PITKÄ MATKA #1

AURELIO, BANAANINVILJELIJÄ PERUSTA

Aurelion perhe omistaa pienen banaaniviljelmän Pohjois-Perussa. Hänen isänsä on vanha eikä jaksane työskennellä enää pitkään, joten Aurelio hoitaa suurimman osan viljelmästä. Sadonkorjuussa työskentelee kymmenen henkilöä ja neljä pakkaamisessa.

On vaikeata saada talous tasapainoon. Aurelio antaisi mielihyvin pikkusisartensa käydä koulua, mutta hän tarvitsee heidän apuaan paljon viljelmällä. Aurelio itse ei juurikaan käynyt koulua, vaan alkoi työskennellä varhain.

”On vaikeata hoitaa viljelmää ja kaikkea taloutta. Toivon, että olisin oppinut enemmän koulussa, jotta osaisin olla huoleellisempi. Toivon, että sisaristani tulee taitavampia”, sanoo Aurelio.

Perheen ystävä kertoo, että sillä viljelmällä, jolla hän työskentelee, kaikki lapset saavat käydä koulua. Se johtuu ennen kaikkea siitä, että omistaja on jäsenenä järjestössä, joka tukee työntekijöiden oikeuksia eikä salli lapsityövoimaa.

Muuan viljelmän työntekijöistä kertoo Aureliosta: ”Hänen perheensä maksaa matalia palkkoja, mutta täällä on pulaa työpaikoista, joten minulla ei ole parempaa vaihtoehtoa. Palkka on niin pieni, että harkitsen joskus, pitäisikö minun muuttaa kaupunkiin, vaikka tunnenkin olevani täällä kotona.”

Aureliolta banaaneja ostava mies työskentelee alueen suurimmalle ostajalle. Hän selvittää Aureliolle, että banaanien tämänhetkinen hinta on niin alhaalla, ettei hän voi maksaa Aureliolle enempää kuin kaksi kolmasosaa siitä, mitä hän itse on saanut banaaneista. Aurelio suuttuu ja sanoo, että jos ostaja ei maksa banaaneista kunnon hintaa, niin Aurelio liittyy samaan järjestöön kuin naapurinsakin. Ostaja toteaa, että siinä tapauksessa hän ei enää koskaan osta Aurelion hedelmiä, koska niistä tulee liian kalliita.

Mitä Aurelio tekee?

Hän antaisi mielellään sisarustensa käydä koulua työnteon sijasta, mutta samanaikaisesti hänen täytyy tasapainotella talouden kanssa ja varata rahaa torjunta-aineisiin, työkaluihin ja muuhun tarpeelliseen tulevaa satokautta varten. Sopi- muksensa mukaisilla alhaisilla hinnoilla hänellä ei ole varaa molempiin.

1. Aurelion on erotettava joitakin työntekijöitä ja annettava sisartensa tehdä töitä muutaman kuukauden ajan kunnes hinnat taas nousevat.
2. Aurelion ei pitäisi myydä hedelmiä välikäsinä toimiville ostajille. He ottavat tuotot itse ja antavat Aureliolle vain muruset. Hän aikoo keskustella perheen ystävän kanssa ja selvittää, kuinka päästä jäseneksi samaan järjestöön, johon ystävän työpaikka kuuluu.
3. Aurelion tulisi myydä hedelmät ostajalle pienempään hintaan, lainata rahaa ja investoida parempiin koneisiin ja työkaluihin, jotka tekevät tuotannosta halvempaa tulevaisuudessa.

BANAANIN PITKÄ MATKA #2

MANUEL, BANAANIN VÄLITTÄJÄ

Manuel ostaa banaaneja Aureliolta ja 20 muulta viljelijältä Perusta. Banaanit lähetetään suuriin laivoihin, jotka kuljettavat ne Pohjois-Amerikkaan ja Eurooppaan, missä ne myydään noin kahdella eurolla kilo. Manuel saa maahantuojilta jatkuvasti ajantasaista tietoa hintatasosta, ja siltä pohjalta hän laskee, kuinka paljon hän voi maksaa viljelijöille ja millaista voittoa hän voi saada.

”Banaanikauppa on vaikea ala, vaikka moni luulee toisin. Päivittäin minun on tehtävä päätöksiä, jotka muuttavat ihmisten elämää. Joskus on valttavan vaikeata valita sen väliltä, että selviän itse tai että aiheutan tuhoa jollekulle toiselle, mutta minun on mahdotonta vaikuttaa maailmanmarkkinoiden ehtoihin”, sanoo Manuel.

Tänä vuonna yhä useammat viljelijät ovat alkaneet liittyä osuuskuntaan, joka asettaa erityisiä ehtoja sisäänostohinnoille ja työehdoille. Manuelin mielestä se on oikeastaan hyvä, mutta häntä huolestuttaa, mitä maahantuojat sanovat hintojen noususta. Jos monet viljelijät liittyvät osuuskuntaan, niin halvimpien banaanien myyjät vähenevät, ja Manuelille tulee vaikeuksia banaanien ostamisessa. Tässä kuussa Keski-Amerikan

sato oli hirvittävän huono, ja siksi banaanin hinta on noussut 20 prosenttia. Manuel on jo myynyt melko suuren erän oikein hyvällä voitolla.

Manuelilla on muutama vaihtoehto liiketoimien jatkamiseksi. Mikä niistä olisi oikea toteutettavaksi?

1. Jatkaa banaanien ostamista matalilla hinnoilla ja valtaisalla voitolla niiltä viljelijöiltä, jotka eivät kuulu osuuskuntaan. Rahat voi sitten käyttää puskurina huonompina aikoina.
2. Liittyä jäseneksi oikeudenmukaisuutta kunnioittavaan kauppajärjestöön ja alkaa ostaa banaaneja osuuskunnilta korkeampaan sisäänostohintaan ja ottaa korkeampia vientihintoja, vaikkakaan voitosta ei tule yhtä suurta kuin tavallisista banaanista. Ajan mittaan se olisi kuitenkin parempaa liiketoimintaa.
3. Tarjota viljelijöille tavallista hieman parempi hinta vastineeksi siitä, että he eivät liittyisi osuuskuntaan. Manuel ei saa samaa voittoa kuin ennen, mutta hän varmistaa voivansa vastaisuudessa ostaa halpoja banaaneja ja myydä niitä maailmanmarkkinoilla kilpailukykyiseen hintaan.

BANAANIN PITKÄ MATKA #3

JOHANNA, KAUPPIAS

Joka kuukausi Johannan kauppa ostaa yli 30 tonnia banaaneja, jotka ovat maailman suosituimpia hedelmiä. Johanna haluaa olla varma, että banaaneja on aina saatavilla, sillä asiakkaat ostavat niitä paljon. Hävikkiä tulee vain vähän: kuukausittain vain muutama tonni on heitettävä pois pilaantuneina.

”Banaaneja on syöty Pohjolassa 1900-luvun alkupuolelta lähtien. Banaani on uskomattoman ravinteikas ja suosittu hedelmä. Sisäänostohinnat vaihtelevat melko voimakkaasti maailmanmarkkinahintojen mukaan, ja saadaksemme voittoa lisäämme noin 60 prosenttia sisäänostohinnasta banaanin hintaan. Se kuulostaa korkealta, mutta kauppiaan on laitettava aikaa tuotteisiin enemmän kuin muiden banaaniketjun toimijoiden. Me pakkaamme, seuraamme laatua ja järjestelemme ostetut hedelmät. Ajastamme kuluu noin 20 tuntia viikossa banaanien parissa. Sehän on puolipäivätyö!” kertoo Johanna oppilaille opintokäynnillä.

Markkinahinnat ovat nousseet huomattavasti viime aikoina, ja Johannan on myytävä banaaneja aiempaa korkeammilla hinnoilla. Monien asiakkaiden mielestä ne ovat liian kalliita, ja siksi he ostavat niitä vähemmän. Johanna tietää voivansa ostaa Reilun kaupan banaaneja, mutta ne ovat hieman tavallisia banaaneja kalliimpia. Johannaa huolestuttaa, että niiden myyminen voi olla vaikeata, koska tavallisiakaan banaaneja ei osteta kuten ennen.

Alkuperämaininta ja muiden maiden työntekijöiden hyvät työehdot ovat monien mielestä tärkeitä, ilmenee kauppaketjun tekemistä asiakaskyselyistä. Tilastot kertovat kuitenkin, että hinta ratkaisee, mitä ostetaan.

Toinen esille tullut vaihtoehto on ostaa banaaneja halvemmalla toiselta maahantuojalta. Johanna epäilee, että nuo erät on ostettu alueilta, joilla on mahdollista painaa yksittäisten viljelijöiden hintoja alas. Nuo välittäjät ostavat niin halvalla kuin mahdollista ja myyvät sinne, mistä saavat suurimman voiton. Se merkitsee, että viljelijät saavat erittäin huonon hinnan ja epäsäännölliset tulot.

Tämä olisi halvempi vaihtoehto kuin ne tavalliset banaanit, joita hän ostaa nyt.

Mitä Johanna tekee?

1. Kysyy liikkeen asiakkailta, kuinka paljon he voisivat ajatella maksavansa banaaneista vastaisuudessa siltä pohjalta mitä Johanna tietää banaanien alkuperästä. Jatkaa sillä aikaa tavallisten banaanien ostamista.
2. Ostaa Reilun kaupan banaaneja, sillä se on ainoa oikea teko. Ottaa voittoa, vaikka se merkittävästi pienempää myyntiä. Jos asiakkaat eivät halua maksaa sitä, mitä hedelmien tuottaminen humanilla ja ympäristöystävällisellä tavalla maksaa, ei heidän pitäisi ostaa banaaneja lainkaan.
3. Vaihtaa halvempaan merkkiin. On mahdotonta tietää varmasti, mistä banaanit tulevat. Viljelijöiden oloihin on silloin vaikea vaikuttaa, mutta liikkeen on saatava voittoa.

BANAANIN PITKÄ MATKA #4

TOMAS, ESIKOULUNOPETTAJA

Tomas työskentelee esikoulunopettajana, ja hänen tehtäviinsä kuuluu suunnitella ostot koko osastolleen. Esikoululapset syövät banaanin välipalaksi ja osasto ostaa siksi laatikollisen banaaneja päivittäin. Se tekee 20-25 laatikkoa kuukaudessa.

”On tärkeätä, että me aikuisina annamme hyvän esimerkin. Jos emme voi näyttää lapsillemme, että pidämme huolen maapallosta ja kaikista sen ihmisistä, niin kuinka voimme odottaa, että heistä kasvaa toivomiamme hyviä ihmisiä?” sanoo Tomas.

Kunta on vastikään asettanut tavoitteekseen, että kaikessa toiminnassa, myös ostoissa, otetaan aiempaa enemmän huomioon ympäristöystävällisyys ja kestävyys. Esikouluryhmiä on kuitenkin suurennettu ja kokonaiskustannukset ovat nousseet, eikä esikoulu saa yhtään enempää rahaa kuin aiemmin.

”Asiat muuttuvat, kun alkaa katsoa rahaa. On niin vaikeata priorisoida! Ostammeko uusia leikkikaluja vai parempaa ruokaa? Pitääkö meidän alkaa ottaa maksu retkiruoasta vai ostaa liituja ja kyniä, jotka ovat taatusti myrkyttömiä? Meidän on tehtävä ennemmin tai myöhemmin sellaisia päätöksiä”, Tomas sanoo.

Tomas on piakkoin menossa kokoukseen, johon osallistuva ryhmä on vastuussa koko esikoulun taloudesta. Tomaksen on tuolloin ilmoitettava, kuinka paljon rahaa hän tarvitsee ryhmälleen lähimmän puolen vuoden aikana.

Mitä Tomaksen pitäisi priorisoida puolen vuoden aikana?

1. Paras olisi, jos Tomas saisi tasapainotetuksi Reilun kaupan banaanien ja muiden tarpeellisten tuotteiden ostamisen. Silloin hän voisi hinnasta riippuen ostaa joko tavallisia tai Reilun kaupan banaaneja.

2. Reilun kaupan banaanit eivät ole tärkeintä tässä maailmassa. Se on hieno filosofia, mutta on muita asioita, joita päiväkodin on tärkeämpi hankkia. Tomaksen pitäisi ostaa halpoja banaaneja välipalaksi ja käyttää ylimääräinen raha päiväkodin parannuksiin.

3. On tärkeätä, että lapset syövät hedelmiä ja vihanneksia, joita ei ole ruiskutettu torjunta-aineilla ja jotka on tuotettu kestävästi, vaikka muita ostoja pitäisi sen vuoksi vähentää. Esikoulusta tulee silloin esikuva lapsille ja muille. Sitä paitsi kunta on selvästi linjannut, että kaikkien toimialojen on suosittava ekologista ja kestävästä kehityksen mukaista toimintatapaa.

KAAKAON PIMEÄ PUOLI

TUTKITAAN KAAKAOTA

Yksi maailman arvostetuimmista raaka-aineista on kaakao. Kaakaoteollisuuden iso ongelma on työ, jota tekevät jopa lapset orjuutta muistuttavissa oloissa. Tämä harjoitus antaa oppilaille ymmärrystä suosittua raaka-ainetta ja sen pimeää puolta kohtaan.

Tavoite: Saada oppilaat ymmärtämään aiempaa paremmin kaakaoteollisuutta ja köyhyyteen liittyviä ongelmia teollisuudessa.

Tee näin: Oppilaat saavat tehtäväksi hankkia tietoa alla lueteltujen kohtien mukaisesti ja laatia tekstin. Sinä valitset, etsivätkö oppilaat tietoa

yhdestä tai muutamasta kohdasta vai kaikista kohdista. Vaihtoehtoisesti voidaan kysymykset jakaa eri ryhmien kesken. Anna oppilaiden kerätä tietoja yhden oppitunnin ajan ja esittää tekstinsä seuraavalla kerralla.
Miltä kaakaon historia näyttää?
Mistä tuomme eniten kaakaota?
Onko kaakao hyödyllistä?
Reilun kaupan kaakao – mitä se on?
Kaakaohedelmästä suklaakakuksi – miten se tapahtuu?

EHDOTUKSIA LOPPUKESKUSTELUUN

Miksi kaakao on niin suosittua? Miten ihmeessä lapsityövoimaa voidaan käyttää niin suurella teollisuuden alalla, joka tuottaa raaka-ainetta teollistuneisiin maihin? Onko tilannetta mahdollista parantaa? Millaisia mahdollisuuksia siihen on? Miksi kaikki suklaa ei ole Reilun kaupan suklaata?

VINKKI

Dark side of Chocolate -elokuva on Miki Mistratin ja U. Roberto Romanon dokumenttielokuva. Se kertoo siitä, kuinka lapsia ostetaan työvoimaksi kaakaoviljelmille. Elokuva käytetään usein keskustelun alustuksena pedagogisissa tilaisuuksissa.